

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
FACULTATEA DE DREPT ȘI ȘTIINȚE SOCIALE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE SOCIO-UMANE
DOMENIUL : Sociologie

Importanța și funcțiile muzicii în viața socială

Rezumat

Conducător științific

Prof.univ.dr. Dumitru Otovescu

Doctorand

Nicoleta Valentina Beca

Craiova

2015

Studiul *Importanța și funcțiile muzicii în viața socială* reprezintă primul demers elaborat de analiză, cunoaștere, înțelegere și explicare a domeniului muzicii prin intermediul științei sociologiei din România.

Scopul acestui studiu constă în construcția unui sistem conceptual-explicativ capabil să contribuie la fundamentarea domeniului sociologiei muzicii ca arie de investigație distinctă, proprie în raport cu celelalte obiecte de cercetare specifice altor științe sau ramuri ale sociologiei.

Complexitatea temei abordate și lipsa unui corpus teoretic bazat pe lucrări de specialitate în domeniul efectelor sociale ale muzicii în cadrul cercetărilor comunității științifice din România determină particularizarea și individualizarea efortului investigational cuprins în studiul prezent.

Ca și obiect al cunoașterii sociologice, muzica a constituit subiect de cercetare de la începuturile apariției sociologiei ca știință, astfel încât sociologi clasici precum Georg Simmel sau Max Weber au studiat implicațiile sociale ale muzicii, constatând atât funcțiile sale sociale, chiar proveniența sa din surse sociale cât și caracterul rațional, indus prin intermediul interacțiunilor sociale.

Continuarea abordărilor sociologice de până în stadiul actual al științei, analiza și conceptualizarea sistemului muzical ca element component al domeniului culturii, domeniu care face parte integrantă din sistemul social al oricărei societăți analizate, evaluarea principalelor componente ale interacțiunii muzicii cu alte elemente prezente în spațiul social sau analiza impactului noilor tehnologii comunicaționale asupra structurii, funcțiilor și evoluției muzicii reprezintă coordonatele principale ale cercetării din cadrul studiului prezent.

Studiul *Importanța și funcțiile muzicii în viața socială* constituie fundamentarea apariției unei noi sociologii de ramură în contextul științific din România, respectiv sociologia muzicii.

Utilitatea teoretică a studiului constă în abordarea domeniului muzicii din perspectiva a două paradigme clasice din sociologia generală, respectiv structuralism-funcționalismul și abordarea comprehensivă.

Necesitatea studierii muzicii din perspectivă sociologică reiese deoarece întrunește condițiile unui fapt social în manieră durkheimistă, deci devine obiect de

studiu legitim pentru sociologie. În plus, fiind un domeniu relativ puțin studiat în cadrul sociologiei și beneficiind de un întreg sistem de interacțiuni cu alte domenii și sub-domenii ale sistemului social, muzica îndeplinește roluri și funcții importante în orice societate, iar acest lucru constituie un argument fundamental dacă se consideră faptul că a fost și continuă să fie prezentă în cadrul tuturor ansamblurilor complexe de interdependențe identificabile în jurul oricărei colectivități umane.

Pe lângă faptul că muzica s-a numărat printre preocupările sociologilor exponențiali (M. Weber, G. Simmel, P. Sorokin), domeniul de analiză prezintă însemnătate teoretică deoarece se realizează raporturi de interdependență complexe cu arta, cultura, sectorul economic sau cu diversitatea proceselor comunicaționale de masă, de la ziare, reviste, web-site-uri, rețele de socializare, fan-cluburi virtuale. Aceste raporturi complexe fac obiectul studiului prezent și vor fi explorate pentru a conduce demersul științific investigațional către cunoașterea și explicarea fenomenelor asociate muzicii.

În vederea cunoașterii științifice a domeniului muzicii, studiul prezent își propune următoarele obiective:

- a. prezentarea științei sociologiei, evoluția sa de la formarea ca știință și până în prezent;
- b. evidențierea structurii și funcțiilor sistemului cultural și a implicațiilor muzicii în cadrul acestui sistem;
- c. delimitarea obiectului și sferei sociologiei muzicii;
- d. dezvoltarea cercetării științifice în vederea consolidării sociologiei muzicii, ca ramură a sociologiei clasice;
- e. configurarea, explicarea și înțelegerea dimensiunii sociale a muzicii;
- f. conturarea elementelor componente ale pieței muzicii;
- g. definirea sferelor muzicii;
- h. evaluarea dinamicii socio-culturale a muzicii;
- i. realizarea unei cercetări sociologice privind domeniul muzicii.

Universul de discurs se stabilește în jurul conceptului *muzică*, tratat din punctul de vedere al sociologiei. Muzica este parte a culturii, iar cultura reprezintă unul din pilonii oricărui sistem social. Cunoașterea modului de alcătuire, a rolului și beneficiilor, provocărilor și consecințelor intenționate sau non-intenționate ale muzicii în context social reprezintă un demers care necesită rigurozitate științifică.

Dacă elementul principal al studiului este muzica, referința directă constă în articularea unei contribuții esențiale la cunoașterea domeniului din punct de vedere științific.

Din perspectivă sociologică, universul de discurs al studiului este format din analiza fenomenului muzical, abordat prin intermediul paradigmei structuralist-funcționaliste, pornind de la viziunea clasicilor acestui curent, Talcott Parsons și Robert K. Merton, cu toate adăugirile, completările și criticile constructive aduse până în prezent.

Discursul structuralist-funcționalist este insuficient în cazul muzicii, de aceea recursul la abordarea comprehensivă, de definire, delimitare, explicație și înțelegere a fenomenului studiat devine o necesitate, fapt pentru care paradigma de sorginte weberiană va constitui suportul epistemologic capabil să contribuie la un tip de cunoaștere aprofundată a domeniului cercetat.

Semnificația muzicii pentru spațiul social constituie obiectivul central al studiului prezent, fapt pentru care și demersul teoretic și practic de cercetare vizează componenta socială a muzicii, felul în care muzica influențează desfășurarea activităților sociale, economice, politice, administrative și culturale în cadrul unei societăți.

Orice tip de cercetare științifică, cu precădere în domeniul sociologic, se desfășoară în limitele uneia sau mai multor teorii pre-existente, indiferent dacă demersul investigațional continuă cercetările teoriilor în care se înscrie sau față de care își revendică apartenența sau reprezintă simple puncte de pornire în articularea unor teorii inovatoare în raport cu ceea ce se cunoaște deja.

Sociologia muzicii care se conturează prin intermediul studiului prezent studiază muzica prin intermediul unor teorii proprii sociologiei, dar împrumută abordări și din domeniul culturii, artei, economiei, comunicării, istoriei, științelor exacte, psihologiei, esteticii, lingvisticii, antropologiei, muzicologiei, etc.

Prin transferul metodelor, tehnicilor de analiză, prin aportul științelor care au studiat și continuă să studieze muzica sub diferite forme și aspecte, sociologia muzicii își îmbogățește conținutul și universul conceptual într-o măsură atât de mare încât devine sociologie de ramură cu obiect, metode și legi proprii, de sine stătătoare în raport cu sociologia generală.

Apelul la teorii din diferite arii de studiu îndeplinește rolul conturării unui discurs științific grupat în jurul unei teorii sociologice a muzicii, unui limbaj propriu, unor metode de cercetare și analiză specifice, de aceea cadrele teoretice generale de explicație a fenomenului au și o funcție praxiologică, dincolo de a servi doar la configurarea contextului teoretic.

Independent de funcția practică, studiul își propune analiza și explicarea muzicii din perspectiva unei viziuni teoretice proprii asupra muzicii, care rezultă atât din cunoașterea aprofundată a sistemului conceptual al sociologiei, la care se adaugă aplicarea metodelor de investigație, în special observația participativă, prin prisma experienței profesionale dobândite.

Prezentul studiu fundamentează apariția și dezvoltarea sociologiei muzicii ca ramură distinctă a sociologiei. Relația dintre sociologie și muzică este privită prin intermediul culturii și civilizației, deoarece din punct de vedere științific, sociologia muzicii este privită ca parte a sociologiei culturii.

La nivelul comunității științifice există câteva tipuri de consens a căror eșafodaj teoretic poate fi translatat către obiectul studiului de față: așa cum sociologia, ca știință, este relativ nouș în raport cu istoria omenirii, deși funcționarea relațiilor inter și intra-grupale este la fel de veche precum apariția omului, în aceeași manieră se poate considera și raportul dintre muzică și societate/știință. Cu toate că muzica, în cele mai elementare forme, este contemporană apariției vieții umane și a evoluat către genuri diversificate și complexificate, vorbim de sociologia muzicii abia după apariția sociologiei ca știință și apariția ramurilor de studiu.

Societatea își creează în mod constant, prin intermediul relațiilor dintre membrii grupurilor care o alcătuiesc, mecanisme noi de (inter)acțiune, iar științele și artele urmează același trend, de dezvoltare și influențare directă în raport cu evoluția mentalităților. Așa se explică de ce complexitatea mediului social necesită adaptarea

metodelor și interpretărilor științifice, dar explică și nevoia de eterogenitate culturală, construindu-se astfel un mixaj corespondent abilităților și necesităților reale ale persoanelor care alcătuiesc sistemul social al unei societăți date.

Literatura de specialitate în domeniul sociologiei muzicii este limitată ca amploare, iar în România, studiile sociologice aplicate asupra acestui domeniu sunt mai degrabă excepții disparate decât abordări explicativ-interpretative care pot fi reunite sub forma unui corpus teoretic apt să delimiteze contribuții științifice originale asupra unui domeniu de studiu insuficient explorat.

Sub ce formă arta, în special muzica, influențează societatea? Care sunt mecanismele prin care societatea determină creația artistică din domeniul muzical? Ce funcții a îndeplinit și îndeplinește muzica în evoluția omenirii? Care sunt elementele definitorii ale apartenenței unui grup social la un anumit gen muzical? Ce relație există între muzică și restul artelor și care sunt influențele culturii asupra societății? Acestea sunt doar câteva aspecte asupra cărora studiul prezent, parte a tezei de doctorat, își orientează argumentația și construiește un întreg sistem explicativ/comprehensiv, bazat pe înțelegerea interdependențelor teoretice și practice.

La nivel interpretativ, unicitatea biologică a fiecărui individ nu constituie decât un argument în favoarea aderării la un anumit gen cultural deoarece ansamblul preferințelor culturale se divide în sub-categorii specifice grupurilor sociale. Astfel, deși vorbim de unicitate și irepetabilitate în raport cu fiecare individ membru al unei societăți, preferințele culturale și în special cele legate de muzică se coagulează în jurul unor stiluri comune pentru sute, mii și chiar zeci de mii de oameni cu un bagaj ereditar și informațional eterogen.

Sociologia muzicii vizează modalitatea în care muzica este prezentă în societate, cu precădere în societatea românească ante și post-decembristă. Din acest punct de vedere, funcțiile muzicii în societate și felul în care societatea influențează evoluția și dezvoltarea muzicii reprezintă reperele centrale ale studiului de față, parte a tezei de doctorat.

La nivelul cel mai general, muzica se referă și este cuprinsă în cadrul sistemului cultural al unei societăți, sistem cultural care face parte sau poate fi identic cu sistemul social, depinzând doar perspectiva de abordare.

Din punct de vedere social, sistemele de referință ale muzicii vizează:

- **interacțiunile umane:** de la ritualurile evenimentelor celor mai importante (naștere, căsătorie, deces) și până la oficierea unor sărbători sau ocazii de reunire a grupurilor de indivizi, în același loc și timp;
- **sistemul atitudinal:** sentimentele (iubire, ură, răzbunare, resemnare, etc), emoțiile (pozitive/negative), convingerile (viziunea și credințele profunde despre adevăr, viață, viața de apoi, religie, politică, artă sau filosofie, etc);
- **structura societății:** delimitările inter-grupuri, dezvoltarea și predilecția doar pentru anumite genuri muzicale funcție de caracteristicile socio-demografice ale segmentului de populație care locuiește în zona respectivă, revendicarea unor teritorii sau ocuparea lor, cu sau fără intervenția în forță, pacea sau conflictul diplomatic/armat cu alte state/regiuni, critica, prin muzică, a modului de orânduire al unei societăți, în special în ceea ce privește sistemul politic/administrativ;
- **timpul liber:** modalitățile distincte prin care oamenii își petrec timpul liber, de la relaxare/meditație, până la formele cele mai complexe ale artei, rezultate prin îmbinarea mai multor genuri muzicale, genuri artistice, participarea la festivaluri, concerte, spectacole unde participă persoane care manifestă atașament sau simpli spectatori și consumatori ai fenomenului muzical, dezvoltarea pasiunii și talentului muzical, etc;
- **piața consumului muzical:** diseminarea culturii muzicale provenită din diferite genuri, în cadrul sistemului social și chiar globalizarea muzicii (aspect care prezintă cel puțin la nivel teoretic o inovație istorică: posibilitatea reală ca un gen muzical să fie ascultat într-o proporție mai însemnată de o populație situată la sute/mii de kilometri distanță de locul în care a apărut și s-a manifestat), participarea și implicarea membrilor grupurilor/comunității/societății în cadrul fenomenelor muzicale, piața muzicii, care se cifrează la sume record pentru istoria evoluției specifice domeniului de referință, pirateria și comportamentul “pasagerului clandestin” (utilizarea și comercializarea muzicii fără achitarea sumelor de bani pe care le achită majoritatea populației pentru a beneficia de accesul la cultura muzicală), comercializarea și degradarea genurilor muzicale,

conflictul inter-genuri muzicale și evoluția muzicii în cadrul exploziei curentelor/abordărilor actuale, etc.

Pe ansamblu, muzica își dezvoltă în mod constant sisteme de referință, practic toate aspectele vieții psihosociale și culturale pot și sunt folosite frecvent din postura de elemente care determină creația/practica și implicarea muzicală în cadrul oricărei societăți. Din argumentația prezentată reiese faptul ca muzica a însoțit ființa umană de-a lungul evoluției sale și a fost prezentă în toate situațiile semnificative pentru indivizi/grupuri.

La nivel fundamental și din perspectiva structurii, muzica se bazează pe sunete, iar acest fapt determină considerarea muzicii ca fiind un tot unitar, indiferent de evoluția genurilor muzicale. Cu toate acestea, muzica reprezintă un ansamblu încheșat care se prezintă sub forma unui întreg atât datorită structurii tehnice, bazată pe sunete, dar mai ales datorită funcțiilor pe care le îndeplinește la nivel social:

- I. **funcția culturală:** muzica este expresia culturii pe care individul o asimilează din primii ani de viață și asupra căreia intervine atât din postura de consumator, cât și din postura de participant/autor/interpret al creațiilor muzicale. Apartenența unui individ/grup la unul sau mai multe genuri muzicale reprezintă un indicator cultural al participării/implicării publicului și un indicator al evoluției și dezvoltării culturale al respectivei societăți;
- II. **funcția comunicațională:** limbajul muzical, tocmai datorită structurii sale, reprezintă un limbaj universal care a contribuit și contribuie în mod semnificativ, la globalizarea relațiilor interumane. Mesajul autorului creației muzicale către societate, este însoțit, în perioada prezentă, de un limbaj asociat culturii muzicale specifice, iar acest limbaj constă în modalități de gândire, vorbire, vestimentație și practici sociale inspirate și preluate din genul muzical respectiv. Acest tip de comportament comunicațional are rol diferențiator, în sensul în care introduce și utilizează distincții proprii sub-culturii muzicale în cauză;

- III. **funcția economică:** industria muzicală este în plină ascensiune, fiind una din puținele industrii care nu au fost afectate sever de criza economică, iar acest tip de industrie se asociază cu alte tipuri de industrii, cum ar fi turismul. Predominanța funcției economice asupra muzicii echivalează cu schimbarea accentului de pe funcția culturală, creatoare în acord cu standardele artistice, către piață, consum și creșterea profitabilității;
- IV. **funcția afectivă:** este determinată de implicațiile muzicii asupra funcționării psihicului uman. Prin intermediul muzicii, nevoia de apartenență la un grup, nevoile privind afectivitatea, sensibilitatea și comuniunea sunt îndeplinite. Indiferent de genul muzical preferat sau de caracteristicile socio-demografice ale grupurilor studiate, muzica îndeplinește rolul satisfacerii necesităților profunde ale personalității.

Prin structura și funcțiile îndeplinite de muzică, principiul unității reiese pregnant dacă se consideră rolul de limbaj universal valabil al muzicii, motiv pentru care publicul se implică activ în manifestările culturale din domeniul muzicii.

Cu foarte rare excepții, unitatea muzicii este conferită și de implicațiile sale certe asupra modului în care individul gândește și acționează, în sensul în care există foarte puține cazuri în care se manifestă insensibilitate absolută față de muzică; în majoritatea cazurilor, așa cum se poate observa la nivel empiric, muzica amprentează existența umană, îi conferă capacitatea de a evolua, de a se dezvolta și de a construi oportunități pentru interacțiunea socială.

Studiul *Importanța și funcțiile muzicii în viața socială* reprezintă contribuție la dezvoltarea sociologiei muzicii în România. Dincolo de aspectele teoretice implicate, latura practică a studiului se referă la semnalizarea unor aspecte legate de dezvoltarea culturii, în general, și a muzicii în special, în societatea românească.

În urma demersului investigațional și ca efect al parcurgerii literaturii de specialitate, atât în domeniul muzicii, al culturii, sociologiei și științelor conexe, rezultă următoarele aspecte cu rol de concluzii finale:

- dezvoltarea muzicii și importanța acordată culturii, în cadrul unei societăți, reprezintă un indicator semnificativ al dezvoltării sociale și economice a respectivului sistem social;
- muzica de tip cult și muzica folclorică au resimțit cel mai acum impactul crizei economice, între cele două genuri muzicale existând o relație de strânsă interdependență;
- din punct de vedere al structurii sistemului muzical din România, statisticile demonstrează insuficiența resurselor alocate, fie că este vorba despre resurse umane, materiale sau financiare;
- problemele fundamentale ale culturii și muzicii din România se referă la dezvoltarea unei infrastructuri adecvate performanței artistice și creșterea accesului publicului la fenomenele culturale;
- existența și manifestarea talentelor muzicale disparate, considerate la nivel individual, nu constituie decât excepții care aduc prestigiu societății, însă provocarea constă în multiplicarea exemplelor individuale și crearea unei culturi muzicale la nivelul unor segmente cât mai extinse din populație;
- muzica reprezintă forma unui limbaj internațional care asigură nu doar un loc în ierarhia culturii, dar contribuie la prestigiul personal, comunitar și social al întregului sistem de apartenență;
- promovarea muzicii prin intermediul mijloacelor de comunicație a căpătat o amploare unică în istorie și prognozele indică manifestarea acestui trend în următoarea perioadă;
- dezvoltarea tehnologiilor comunicaționale nu va putea înlocui, pe termen mediu și scurt, contactul direct cu fenomenul cultural muzical;
- datele din cercetarea efectuată la nivelul regiunii de dezvoltare București-Ilfov indică faptul că Internetul reprezintă principala sursă de preluare și identificare a informațiilor privind domeniul muzical, însă la fel de pregnant se manifestă și interacțiunile cu persoanele din grupul social de apartenență. Din acest punct de vedere, muzica

reprezintă nu doar un aspect tehnic, valorizat prin intermediul tehnologiei moderne actuale, dar îndeplinește funcția unui liant social;

- cercetarea sociologică aplicată asupra unui eșantion de 1200 de subiecți din regiunea București-Ilfov indică atât funcțiile și semnificația muzicii la nivel social, respectiv funcția educativă, de dezvoltare spirituală, de relaxare, precum și de dezvoltare a relațiilor interumane;
- unul din obiectivele specifice ale acestui studiu, inclusiv al demersului teoretic-practic de investigație sociologică de teren, a constat în analiza contextului muzicii ca fapt social și a implicațiilor acesteia pentru viața socială a indivizilor;
- dintr-o altă perspectivă, studiul și-a propus evaluarea situației actuale a muzicii și a formulării unor aspecte fundamentale privind impactul muzicii la nivelul societății, prin cercetarea modalității în care muzica este percepută atât de public cât și de persoane care activează în domeniul muzical, cultural și artistic;
- preferințele muzicale ale publicului, precum și recomandările privind contactul cu alte genuri muzicale reprezintă aspecte eterogene, diversificate, fapt care explică dezvoltarea genurilor muzicale în ultima perioadă de timp;
- muzica implică nu doar componente terapeutice, așa cum reiese din studiile științifice și din cuprinsul cercetării efectuate în cadrul prezentului studiu, dar comportă și puternice valențe acționale, deoarece fundamentează acțiunea umană și modul în care oamenii interacționează la nivel social;
- una din explicațiile stadiului actual de dezvoltare a societății românești constă în gradul redus de importanță acordat culturii și muzicii, ca indicatori care exprimă standardul de viață al populației. Cu cât standardul de viață este mai ridicat, cu atât crește participarea și implicarea populației în fenomenul cultural, iar cu cât populația

esta mai săracă, cu atât, procentual, orientarea cheltuielilor familiale este orientată către satisfacerea nevoilor zilnice și mai puțin dezvoltării prin intermediul culturii.

Pe ansamblu, cultura și muzica din România au înregistrat evoluții istorice importante, integrându-se în imaginarul social și devenind elemente componente fără de care nu se poate cunoaște, înțelege și explica sistemul social. Provocările adresate muzicii românești și internaționale se referă la păstrarea standardelor de calitate și facilitarea accesului publicului la opere muzicale care întrunesc exigențele creației artistice, la contactul direct dintre public și muzică, la schimbările profunde în structura și funcțiile îndeplinite de muzică la nivelul comunicațiilor de masă și la dezvoltarea infrastructurii necesare manifestării talentelor muzicale în spațiul global. De modalitatea în care toate aceste provocări vor fi rezolvate în perioada următoare, depinde în mare măsură evoluția muzicii în sistemul social propriu fiecărei societăți.